

חשון התשע"ז

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

"לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני" - מדוע?

לפרשת חיי שרה (על פי שיעורים של הרב תמיר גרנות והרב אהרון ליכטנשטיין זצ"ל)

פרשת גן עדן	פרשת הכרם של נח (בראשית ט', יח-כח)
<p>ויטע ה' א-לוהים גן בעדן מקדם האכילה מעץ הדעת ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבששו רמוז בדברי חז"ל על חטא של גילוי עריות בין הנחש לבין אדם או חווה. ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגורת... ויעש ה' א-לוהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם:</p> <p>ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך... ארוה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל מי חייך</p>	<p>ויחל נח איש האדמה ויטע כרם: וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה:</p> <p>וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ: ויקח שם ויפת את השמלה ושימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו:</p> <p>ויקץ נח מינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן: ויאמר ארוך כנען עבד עבדים יהיה לאחיו:</p> <p>ויאמר ברוך ה' א-לוהי שם ויהי כנען עבד למו: יפת א-לוהים ליפת וישכן באהלי שם ויהי כנען עבד למו:</p> <p>ויחי נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים שנה:</p>

1. בראשית כ"ד סז:

"ויביאה יצחק האהלה שרה אמו... וינחם יצחק אחרי אמו"

2. שתי הגרסאות לגבי הציווי של אברהם לעבדו:

גרסתו של העבד	סיפורה של התורה
<p>וישבני אדני לאמר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי ישב בארצו: אם לא אל בית אבי תלך ואל משפחתי ולקחת אשה לבני:</p>	<p>ואשבעך בה' א-לוהי השמים וא-לוהי הארץ, אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו: כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק:</p>

3. ויקרא י"ח, ג-כז:

כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיכם לא תלכו... כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ...

4. ויקרא כ"ה, מה-מו:

וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחזה: והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו.

5. חטאו של נח בהקבלה לחטא אדם הראשון:

פרשת הכרם של נח (בראשית ט', יח-כח)	פרשת גן עדן
<p>ויהיו בני נח היצאים מן התבה שם וחס ויפת, וחס הוא אבי כנען: שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ:</p>	

"אע"פ שמסר הקב"ה את הברכות לאברהם, נתיירא לברך את יצחק, מפני שצפה את עשו יוצא ממנו. אמר - יבא בעל הברכות, ויברך את אשר ייטב בעיניו"
 12. בראשית ט"ו, טו:
 "ואתה תבוא אל אבתיך בשלום, תקבר בשיבה טובה"
 13. רש"י על האתר:
 "בשרו שיעשה ישמעאל תשובה בימיו, ולא יצא עשו לתרבות רעה בימיו"

6. הרב תמיר גרנות:
 אם נתרגם את אבות האנושות ואבות הטיפוס למונחים היסטוריים, הרי שחם הוא אבי התרבויות שהתיישבו באפריקה, שם הוא אבי תרבות המזרח הקרוב, ואילו יפת הוא אביהם של יוון ורומי - ומאוחר יותר: אביהן של התרבויות האירופאיות.

התרבות הכנענית יכולה להתקיים רק אם היא משועבדת לתרבויות האחרות. למיניות ולשאיפת הקיום החומרית יש מקום רק אם היא מרוסנת ומוגבלת על ידי המוסר, או מעודנת על ידי האמנות. את האסתטיקה של תרבות המערב אין לשעבד. אמנות משועבדת אינה כלום, אך מצד שני, אין האסתטיקה תכלית לעצמה. היא צריכה לשכון באוהלי שם - כלומר, להיות בעלת אוריינטציה מוסרית וגבולות מוסריים, כדי להיות ראויה לקיומה.

7. ויקרא י"ח, כח:
 וְלֹא תִקַּח הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטִמְאֹתֵיכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם.

8. בראשית כ"א, ט:
 "ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק"

9. תוספתא סוטה (פ"ו ה"ג):
 "אמר ר"ש בן יוחאי - ארבעה דברים היה ר"ע דורש, ודברי נראין מדבריו..."

דרש ר"ע... אין צחוק האמור כאן אלא עבודת כוכבים, שנאמר 'וישב העם לאכול ושתה ויקומו לצחק', מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל בונה במסין וצד חגבים ומעלה ומקטיר לעבודת כוכבים.

ר"א בנו של ר' יוסי הגלילי אומר - אין צחוק האמור כאן אלא גילוי עריות, שנאמר 'בא אלי העבד... לצחק בי', מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל מכבש את הגנות ומענה את הנשים.

ר' ישמעאל אומר - אין לשון צחוק אלא שפיכות דמים, שנאמר '...יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו... ויחזיקו איש בראש רעהו וחרבו בצד רעהו ויפלו יחדיו', מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל נוטל קשת וחצים ומזרק כלפי יצחק...

ואני אומר - חס ושלום שיהיה בביתו של אותו צדיק שהוא כד, אפשר למי שנאמר עליו 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'', יהא בביתו עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים?! אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין ירושה..."

10. בראשית כ"ה, יא:
 "ויהי אחרי מות אברהם, ויברך א-להים את יצחק בנו"
 11. רש"י: